

Finansē
Eiropas Savienība

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Vides politikas plānošana un ieviešana pašvaldībās

Andris Eglītis

VARAM Reģionālās attīstības plānošanas nodaļas vecākais eksperts

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Prezentācijas saturs

- 1. Pašvaldību pieredze degradēto teritoriju revitalizācijā**
- 2. Teritorijas attīstības plānošana pašvaldībās** (aktualitātes, normatīvajos aktos noteiktais un plānošanas dokumentos noteikto prioritāšu sasaiste ar budžetu)
- 3. Vadlīnijas pašvaldībām klimata politikas jomā** (galvenie normatīvie akti un nozares politikas plānošanas dokumenti, informācija par nozares prioritātēm, ieteikumi pašvaldībām prioritāro projektu noteikšanai, sadarbībā ar nacionāla līmeņa institūcijām risināmie jautājumi un VARAM atbildīgo darbinieku kontakti)
- 4. Pašvaldībām pieejamie atbalsta pasākumi līdz 2027.gadam**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

1. Pašvaldību pieredze degradēto teritoriju revitalizācijā (SAM 5.6.2)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Pašvaldībām pieejamais atbalsts uzņēmējdarbības veicināšanai

ES fondu 2014.-2020.gada periods

Eiropas Savienības fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā uzņēmējdarbības veicināšanai pašvaldībām pieejamais ERAF finansējums bija **324 909 164 euro**

ES fondu 2021.-2027.gada periods

Eiropas Savienības fondu 2021.-2027.gada plānošanas periodā uzņēmējdarbības veicināšanai pašvaldībām pieejamais ERAF finansējums būs **272 327 692 euro**

Lielupes industriālās teritorijas labiekārtošana Jelgavā

Kopējās izmaksas: 10,14 miljoni eiro

ERAF: 7,52 miljoni eiro

Projekta īstenotājs: Jelgavas valstspilsētas pašvaldība

Teritorijas potenciāla attīstīšanai veikta nepieciešamo industriālo pieslēgumu ierīkošana, Neretas ielas (540m) pārbūve, Prohorova ielas (1300m) pārbūve un Garozas ielas (1000m) posma pārbūve, t.sk. pārbūvējot inženiertehniskās komunikācijas, nostiprināts Lielupes krasts 135 metru garumā un izbūvēts 10 650 kvadrātmetru plašs cietā seguma laukums

Infrastruktūras izveide komercdarbības attīstībai Pils ielā, Ventspilī

Kopējās izmaksas: 2,13 miljoni eiro

ERAF: 1,73 miljoni eiro

Projekta īstenotājs: Ventspils Komunālā pārvalde

Ventspils vēsturiskās apbūves teritorijā pārbūvētas divas avārijas stāvoklī esošas ēkas, kas ietver arī iekšējo un ārējo komunikāciju izbūvi un teritorijas labiekārtošanu. Ēkās izveidotas daudzfunkcionālas biroja telpas (831 m²) komersantiem

Pārbūvēta ēka Aizkraukles novada Pļaviņās

Kopējās izmaksas: 2,36 miljoni eiro

ERAF: 1,27 miljoni eiro

Projekta īstenotājs: Aizkraukles (bij. Pļaviņu) novada pašvaldība

Pārbūvēta ēka (1096 m²) Rīgas ielā 19 un rekonstruēta Rīgas iela 1.945 km garumā. Ņemot vērā paredzēto telpu apjomu un izvietojumu, ēkā tika uzbūvēts vēl viens stāvs. Tāpat projekta ietvaros labiekārtota ēkas apkārtnē un stāvlaukums

Vieglās rūpniecības ražotnes izveide Augšdaugavas novada Randenē

Kopējās izmaksas (novadā): 0,68 miljoni eiro

Projekta īstenotājs: Augšdaugavas novada pašvaldība

Veikta bijušās Randenes pamatskolas ēkas pārbūve, paredzot tajā izveidot vieglās rūpniecības ražotni. Ēkā ir izveidotas ražošanas, tehniskās un biroja telpas 652,70 m² platībā. Blakus ēkai uzbūvēts jauns noliktavas angārs 345 m² platībā, labiekārtota un nožogota teritorija, noasfaltētas stāvvietas, pārbūvētas elektrotīklu, siltumapgādes un ūdensapgādes inženierkomunikācijas

Siguldas pils kompleksa ēku pārbūve

Kopējās izmaksas: 5,42 milj. eiro

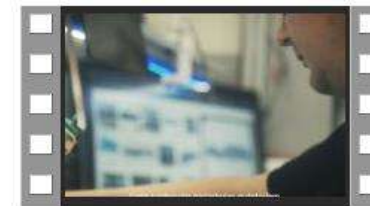
ERAF: 3,09 miljoni eiro

Projekta īstenotājs: Siguldas
novada pašvaldība

Veikta Siguldas pils kompleksa trīs ēku
pārbūve saimnieciskajai darbībai, kā arī
pils kompleksa teritorijas labiekārtošana.
Uzņēmējiem radīti apstākļi sava darba
veikšanai, kā arī ražojumu tirdzniecībai
vai pakalpojumu sniegšanai neatkarīgi no
sezonas. Siguldas pils dārzā izbūvētas
jaunas pastaigu taciņas, izvietoti soliņi un
arī velo novietnes

TV raidījums par pašvaldību pieredzi uzņēmējdarbības veicināšanā

TV raidījums "Mēs varam"

Apkopoti 18 pašvaldību pieredzes stāsti

Raksturojums no pašvaldības administrācijas un komersanta skatu punkta

Pieejams: www.youtube.com/user/VARAMLatvija/playlists

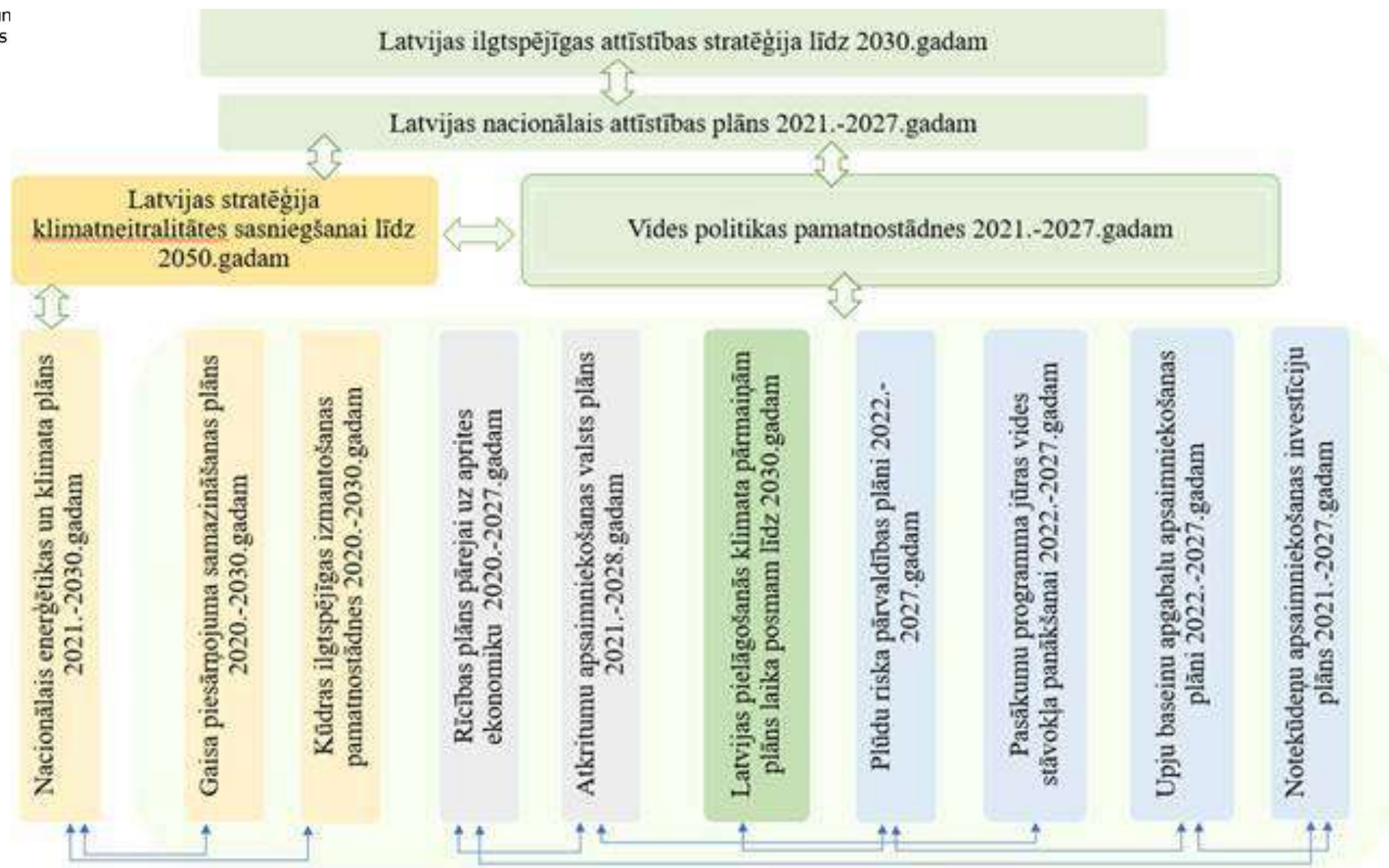
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

2. Teritorijas attīstības plānošana pašvaldībās

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

2.1. Latvijas vides politiku noteicošie plānošanas dokumenti un to sasaiste

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

2.2. 2021.gadā izveidoto pašvaldību darbs pie jaunajiem plānošanas dokumentiem

Pašvaldības kopš 2021.gada sākuma izstrādā **ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas**

Plānošanas dokumentu mērķis ir noteikt prioritāros investīciju projektus un veicamās darbības jaunizveidotās pašvaldības mērķtiecīgai attīstībai turpmākajos gados

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

2.3. Pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un attīstības programmu izstrāde (01.09.2022)

	Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas	Attīstības programmas
Spēkā (apstiprinātās pirms 2021.gada ATR)	8	4
Spēkā (apstiprinātās pēc 2021.gada ATR)	19 (t.sk 2 kopīgās IAS)	19 (t.sk 2 kopīgās AP)
Izstrādē	11 (t.sk 3 kopīgās IAS)	15 (t.sk 3 kopīgās AP)

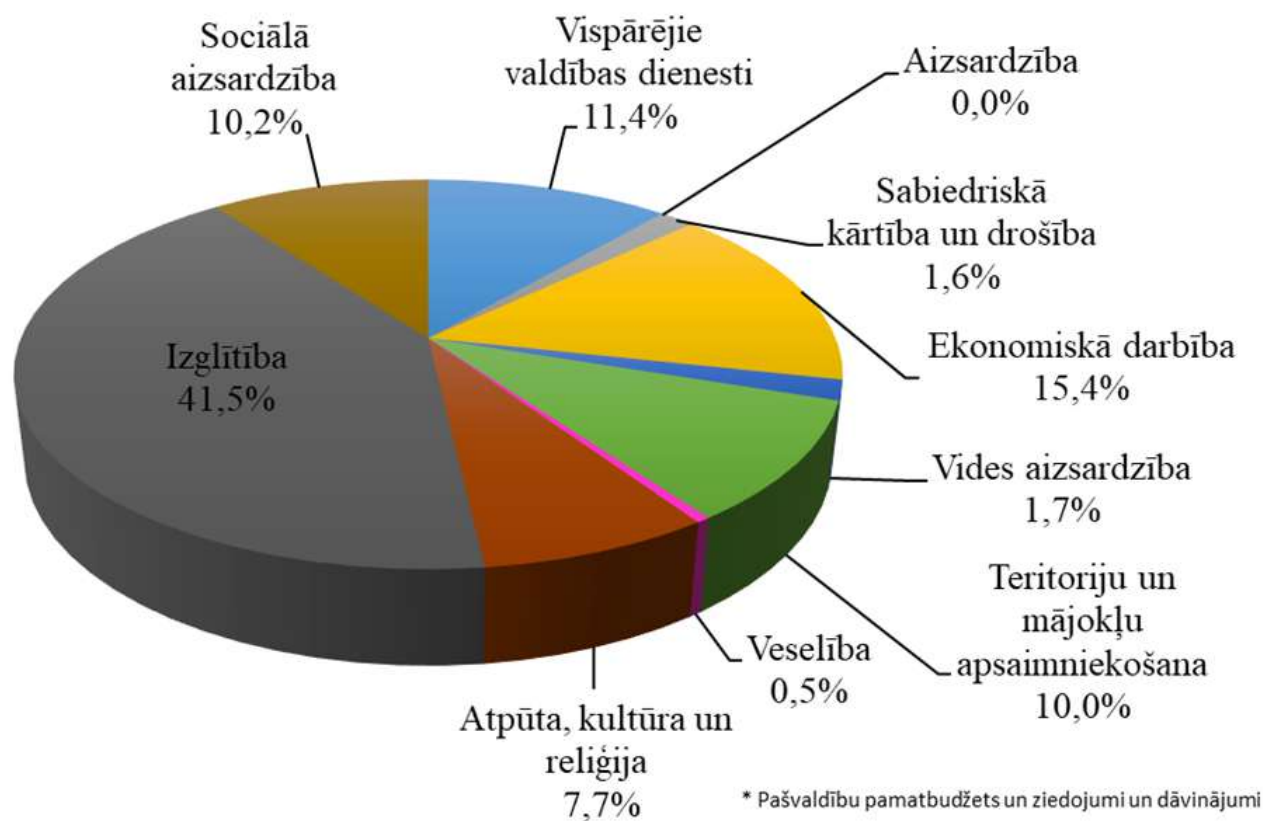
TAPIS dati

2.4. Pašvaldības attīstības programmas tematiskais aptvērums

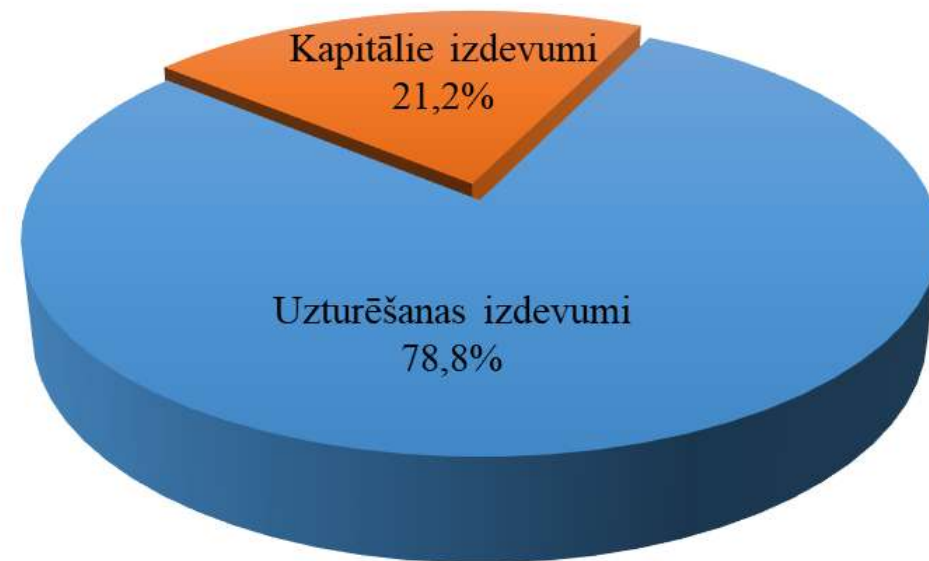
1. Izglītība (vispārējā, profesionālā, pieaugušo un augstākā izglītība)
2. Kultūra (kultūras centri, bibliotēkas, muzeji, kultūrizglītības iestādes)
3. Sociālā aizsardzība, veselības aprūpe
4. Sports un jaunatnes politika
5. Sabiedriskā kārtība un drošība
6. Uzņēmējdarbības attīstība, tūrisms un nodarbinātība
7. Satiksme un informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (IKT)
- 8. Vides un dabas aizsardzība (dabas aizsardzība, ūdens resursu apsaimniekošana, gaisa kvalitāte un troksnis, zemes dzīļu aizsardzība, atkritumu apsaimniekošana, energoefektivitāte)**
- 9. Klimata pārmaiņu politika**
10. Lauku attīstība, lauksaimniecība un zemes pārvaldība

2.5. Pašvaldību prioritāšu atspoguļojums faktiskajos budžeta izdevumos

Pašvaldību kopbudžetu faktiskie izdevumi
2021.gadā, % no izdevumiem kopā

Pašvaldību kopbudžetu faktiskie izdevumi
2021.gadā, % no izdevumiem kopā

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

2.6. Aktuālākie tematiskie uzsvāri pašvaldību attīstības programmu izstrādei

- **Reģionālās ekonomikas attīstība**, t.sk. teritorijas sagatavošana uzņēmējdarbībai, tiešais atbalsts uzņēmējdarbības veicināšanai, eksporta un produktivitātes paaugstināšanai
- **Pakalpojumu efektivitāte:**
 - **Publisko pakalpojumu efektivitātes uzlabošana** - izglītība, sociālie pakalpojumi, veselība, mūžizglītība, kultūra, t.sk. pašvaldību ēku energoefektivitātes un AER izmantošanas pasākumi, vērtējot plānoto pakalpojumu tīklu
 - **Viedie risinājumi**
 - **Sasniedzamības nodrošināšana**, nodrošinot darba vietu un pakalpojumu sniedzamību reģionālā mērogā)
- **Pašvaldību administrācijas kapacitātes celšana**
- **Līdzdalības budžeta ieviešana kopienu iniciatīvu atbalstam**

Klimata risinājums
reģionālo mērķu
sasniegšanai

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

3. VARAM vadlīnijas pašvaldībām klimata pārmaiņu politikas jomā

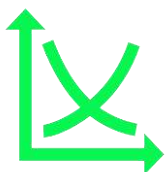

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

3.1. Klimata pārmaiņu politika attīstības programmas ietvaros

(1) **Novērtēt pašreizējo situāciju klimata jomā**, t.sk. nosakot SEG emisijas (tonnu CO₂ ekv.) daudzumu visos tautsaimniecības sektoros – enerģijas, transporta, ražošanas, lauksaimniecības un atkritumu jomā*

(2) **Noteikt atbilstošus mērķus un definējot iznākumus**, kas būtu vērsti uz SEG emisiju samazināšanu un novēršanu/kompensēšanu visos tautsaimniecības sektoros, CO₂ piesaisti un SEG noglabāšanu, kā arī pielāgošanos klimata pārmaiņām

(3) **Novērtēt plānoto rīcību un investīciju projektu ietekmi uz klimata situāciju**, t.sk. nepieciešamības gadījumā identificējot papildu SEG emisiju mazinošos vai kompensējošos pasākumus

(4) **Regulāri sekojot līdzi klimata pārmaiņu situācijas izmaiņām**, t.sk. ikgadējā pārskatā iekļaujot informāciju par veiktajiem ieguldījumiem, kā arī ieguldījumu rezultātā sasniegtajiem rādītājiem, t.sk. tiem būtu jāatspoguļo SEG emisiju samazināšana un novēršana/kompensēšana visos tautsaimniecības sektoros, CO₂ piesaiste un SEG noglabāšana, kā arī pielāgošanās klimata pārmaiņām

**NFI iepriekš noteiktā projekta “Klimata pārmaiņu politikas integrācija nozaru un reģionālajā politikā” ietvaros tiek īstenota aktivitāte par reģionālo datu vākšanas un ziņošanas sistēmas izstrādi*

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

3.2. Klimata politikas pamatvirzieni un plānotie finansējuma avoti to ieviešanai

Klimata politikas pamatvirzieni:

- klimata pārmaiņu mazināšana (SEG emisiju samazināšana)
- pielāgošanās klimata pārmaiņām (mazināt cilvēku, tautsaimniecības, infrastruktūras, apbūves un dabas ievainojamību pret klimata pārmaiņu ietekmēm)

Finansējums minēto jautājumu risināšanai:

- Eiropas Savienības finansējums (ERAF, KF, ESF, LZF, INTERREG programmas, LIFE programma, ANM)
- Valsts budžeta finansējums, piemēram, aizdevumu programmas, Emisijas kvotu izsolīšanas instruments, Modernizācijas fonds, LVAf
- **Pašvaldības finansējums**
- Cits finansējums (EEZ, NFI, EUKI, EUCF)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

3.3. Ieteikumi prioritāro projektu noteikšanai

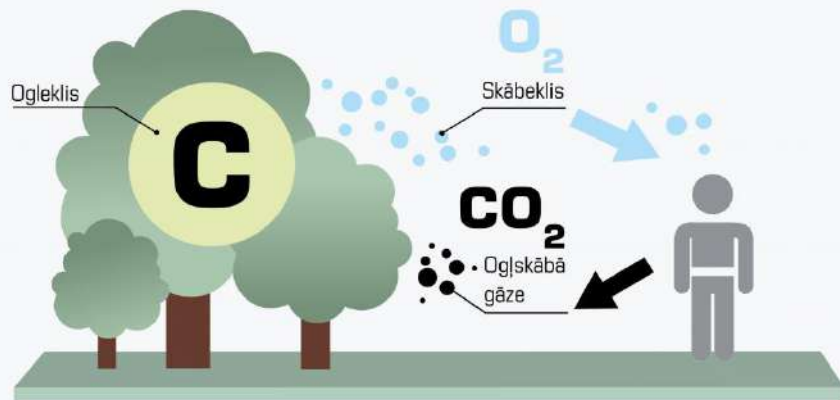
Divas pamatpieejas klimatneitralitātes sasniegšanai:

- tehnoloģiskie risinājumi (vērsti uz tiešiem SEG emisiju samazinājumiem)
- dzīvesveida maiņa (vērsti uz dzīvesveida maiņu un netiešiem SEG emisiju samazinājumiem)

Jebkuru plānoto un īstenoto klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumu var un vajag skaitliski pamatot ar SEG emisiju samazinājumu

3.4. Ieteikumi prioritāro projektu noteikšanai

**CO₂ piesaistes
veicināšana**

Energoefektivitātes uzlabošana

**Alternatīvo enerģijas
resursu veicināšana**

**Pielāgošanās klimata
pārmaiņām**

Vadlīnijās sniegti praktiski piemēri, kā veicināt klimatnoturīguma sasniegšanu visās pašvaldību autonomajās funkcijās, piemēram, komunālo pakalpojumu nodrošināšanā, administratīvās teritorijas labiekārtošanā, izglītības jomā, teritorijas plānošanā un apbūvē, sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanā, saimnieciskās darbības sekmēšanā u.c.

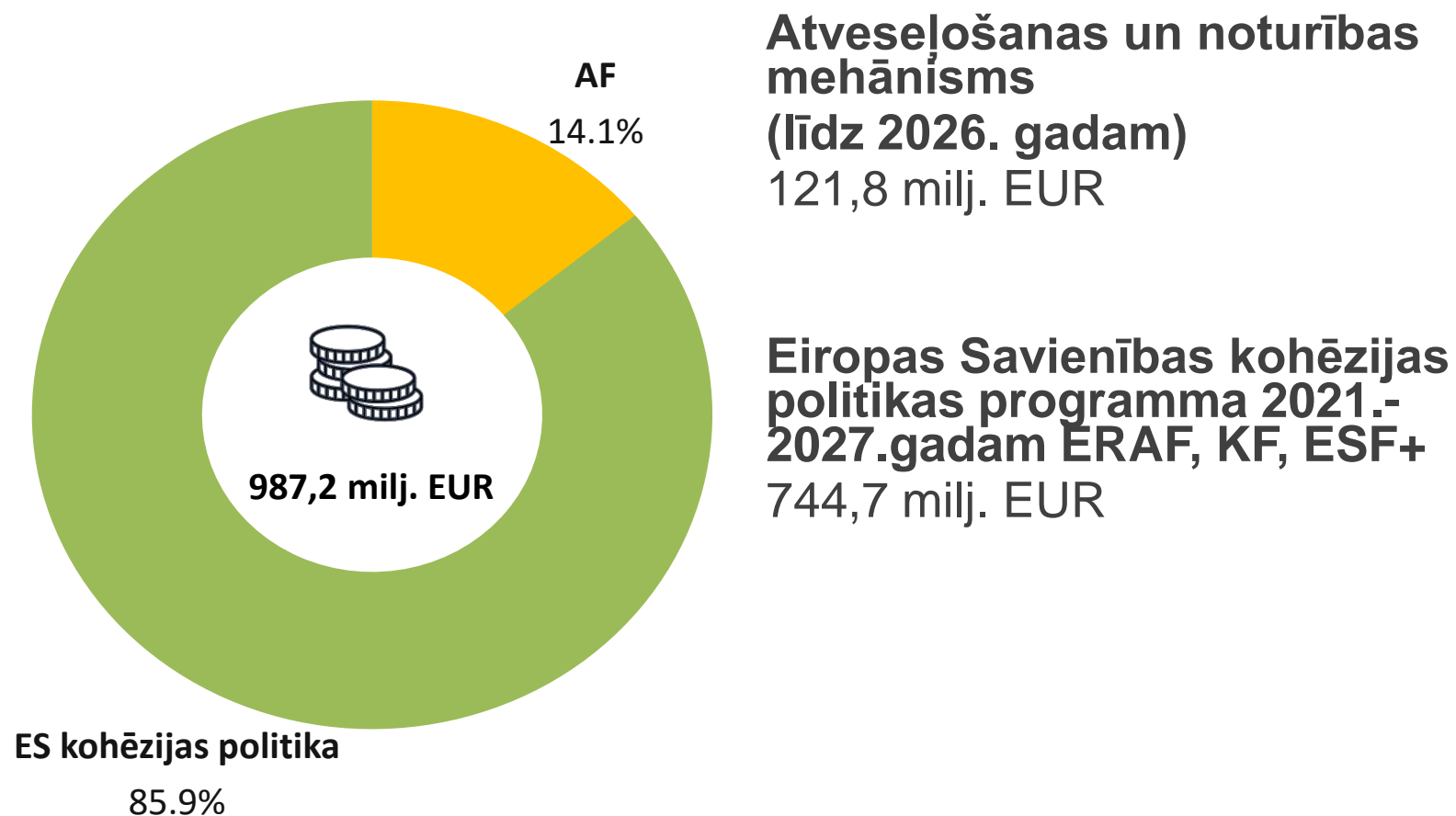
Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

4. VARAM pārziņā esošais investīciju finansējums (2021.-2027.gada periodā)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

VARAM pārziņā esošais investīciju finansējums (2021.- 2027.gada periodā)

Atveseļošanās un noturības mehānisma pasākumi

Komponente	Investīcija	Finansējums	Indikatīvais projektu atlases uzsākšanas laiks	Papildinošais finansējums (TPF)*
Zaļā pāreja	1.2.1.3.i. Pašvaldību ēku un infrastruktūras energoefektivitātes paaugstināšana	29,3 milj. EUR	2023.gada II cet.	
Nevienlīdzības mazināšana	3.1.1.1.i. ATR ceļi – valsts reģionālie un valsts vietējie autoceļi	92,3 milj. EUR	2023.g. III cet.	
	3.1.1.2.i. Pašvaldību kapacitātes stiprināšana	2,5 milj. EUR	2023.g. IV cet.	
	3.1.1.3.i. Industriālie parki reģionos (nacionālas nozīmes)	80,0 milj. EUR	2023.g. IV cet.	+ 59,2 milj. EUR* Saskaņā ar komersantu pieprasījumu: - pašvaldību “zaļo” industriālo zonu izveide un attīstība, kurās patērē AER; - komercdarbības mērķiem paredzēto ēku un to infrastruktūras attīstīšana , teritorijas labiekārtošana , industriālo pieslēgumu ierīkošana , pievedceļi .
	3.1.1.6.i. Bezizmešu pašvaldību transportlīdzekļu iegāde (fokuss uz skolēnu autobusiem)	10,0 milj. EUR	2023.g. IV cet.	+ 25,3 milj. EUR* Pašvaldību pasažieru pārvadājumu transporta modernizēšana , nodrošinot klimatam draudzīgāku transportlīdzekļu izmantošanu un SEG emisiju samazināšanu pašvaldību transportā, kā arī tā apkalpošanai un darbībai nepieciešamā uzlādes infrastruktūra .

* Investīciju papildinošais finansējums, kas pieejams no Taisnīgas pārkārtošanās fonda (DP 2021-2027 6.politikas mērķis)

ES fondu darbības programmas 2021.-2027.gadam VARAM atbildības pasākumi pašvaldībām, I daļa

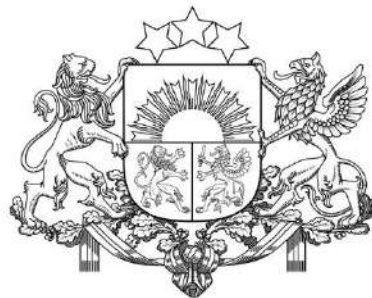
Politika s mērķis	SAM Nr.	SAM nosaukums	ES fondu finansējums (milj.EUR)	Indikatīvai s projektu atlases laiks	Plānotie pasākumi
2. Zaļāka Eiropa	2.1.1.	Pašvaldību ēku energoefektivitātes paaugstināšana	26,41	2023.gada IV cet.	2.1.1.6. Pašvaldību ēku energoefektivitātes paaugstināšanai, ēku energosertifikācija un būvdarbi energoefektivitātes palielināšanai, gaisa kvalitātes uzlabošanas iekārtu iegādei, videi draudzīgiem ilgtermiņa apsaimniekošanas risinājumiem enerģijas taupīšanai vai ieguvei no atjaunojamiem resursiem.
	2.1.3.	Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām	93,53	2023.gada IV cet.	2.1.3.1. Pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumi (44,3 milj. EUR) - Zaļās un zilās infrastruktūras risinājumu un citu pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumu, t.sk. izmantojot arī kombinācijā ar pelēkās infrastruktūras risinājumiem, īstenošana atbilstoši vietējām klimata pielāgošanās stratēģijām. 2.1.3.2. Nacionālās nozīmes plūdu un krasta erozijas pasākumi (49,23 milj. EUR) - pasākumi aizsardzībai pret plūdiem, primāri nacionālās nozīmes plūdu risku teritorijās, kas noteikti atbilstoši nacionālajiem plūdu riska pārvaldības dokumentiem.
	2.2.1.	Veicināt ilgtspējīgu ūdenssaimniecību	74,16	2023.gada III cet.	2.2.1. Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu tehnoloģiju un elementu modernizācija un pielāgošana atbilstošai jaudai, attīrīšanas kvalitātei, piesārņojuma novēršanai, kā arī energoefektivitātes uzlabošanas un atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanas pasākumi. Notekūdeņu dūņu apsaimniekošanas infrastruktūras attīstība.

ES fondu darbības programmas 2021.-2027.gadam VARAM atbildības pasākumi pašvaldībām, II daļa

Politika s mērķis	SAM Nr.	SAM nosaukums	ES fondu finansējums (milj.EUR)	Indikatīvais projektu atlaides laiks	Plānotie pasākumi
2. Zaļāka Eiropa	2.2.2.	Pārejas uz aprites ekonomiku veicināšana	93,53	2023.gada III cet.	2.2.2.1. Atkritumu pārstrāde, reģenerācija, šķirošana (52,53 milj. EUR) – jaudu palielināšana (īpaši sadzīves atkritumu, bioloģiski noārdāmo atkritumu, plastmasu, tekstila u.c.)
					2.2.2.2. Atkritumu dalītā vākšana (4,0 milj. EUR) – sistēmas paplašināšana, aptverot jaunas materiālu grupas (tekstils, sadzīves bīstamie atkritumi, mēbeles u.tml.)
					2.2.2.3. Notekūdeņu dūņu pārstrāde (24,5 milj. EUR) – pārstrādes un reģenerācijas jaudu izveide notekūdeņu dūņu kā biogēno elementu pārstrādi
	2.2.3.	Uzlabot dabas aizsardzību un bioloģisko daudzveidību, “zaļo” infrastruktūru, it īpaši pilsētvidē, un samazināt piesārņojumu	45,39	2024.gada I cet.	2.2.2.5. Sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonu pārkvalifikācija (12,5 milj. EUR) – poligonu pielāgošana, pārveide citām atkritumu apsaimniekošanas darbībām
				2023.gada III cet.	2.2.3.1. Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija (9,24 milj. EUR) – izpētes, piesārņojuma avota likvidācija, areāla sanācija, monitorings uzraudzībai un kontrolei
				2023.gada I cet.	2.2.3.3. Pasākumi bioloģiskās daudzveidības veicināšanai un saglabāšanai (28,28 milj. EUR) – infrastruktūras izveide, dzīvotņu atjaunošana Natura 2000 teritorijās antropogēnās slodzes mazināšanai, sugu aizsardzības plānu ieviešana
				2026.gads	2.2.3.5. Gaisa piesārņojuma samazināšanas pasākumi (5,07 milj. EUR) – gaisa piesārņojuma mazinošu pasākumu īstenošana saskaņā ar pilsētu gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmām
				2025.gada I cet.	2.2.3.7. Filtru nomaiņa enerģētikas uzņēmumos (2,80 milj. EUR) – enerģētikā izmantoto sadedzināšanas iekārtu aprīkošana ar vides normatīvajiem aktiem atbilstošām gaisa emisiju attīrīšanas iekārtām

ES fondu darbības programmas 2021.-2027.gadam VARAM atbildības pasākumi pašvaldībām, III daļa

Politikas mērķis	SAM Nr.	SAM nosaukums	ES fondu finansējums (milj.EUR)	Indikatīvais projektu atlases uzsākšanas laiks	Plānotie pasākumi
4. Sociālākā Eiropa	4.2.1.	Pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūra	25,88	2023.gada IV cet.	4.2.1.7. Pašvaldību pirmsskolas izglītības iestāžu ēku vai atsevišķu telpu būvniecība jaunu vietu izveidei pirmsskolas vecuma bērnu uzņemšanai.
	4.3.6.	Bērnu pieskatīšanas pakalpojumi	16,27	2023.gada IV cet.	4.3.6.6. Atbalsts pašvaldībām aukļu dienesta un privāto pirmsskolas izglītības iestāžu pakalpojumu iegādei atklāta, caurspīdīga konkursa ietvaros, un citiem bērnu pieskatīšanas pasākumiem, pozitīvi ietekmējot arī reemigrāciju.
5. Iedzīvotājiem tuvāka Eiropa	5.1.1.	Integrēta teritoriāla attīstība (pilsētu funkcionālās teritorijas)	172,68	2023.gada IV cet.	5.1.1.1. Uzņēmējdarbības publiskā infrastruktūra (112,48 milj. EUR). Komercdarbības mērķiem paredzēto ēku un to infrastruktūras attīstīšana, teritorijas potenciāla attīstīšanai nepieciešamo industriālo pieslēgumu ierīkošana un to saistītās jaudas palielināšana, teritoriju sagatavošana privāto investīciju piesaistei un darba vietu izveidei, u.c. saistītie ieguldījumi publiskajā infrastruktūrā saskaņā ar komersantu pieprasījumu, nodrošinot tiem atbilstošu uzņēmējdarbības vidi;
				2023.gada II cet.	5.1.1.2. Plānošanas reģionu un pašvaldību kapacitātes paaugstināšana (0,32 milj. EUR). Plānošanas reģionu un pašvaldību kapacitātes, zināšanu un administratīvo procesu uzlabošana, lai palielinātu pašvaldību sadarbību un spēju nodrošināt iedzīvotāju mobilitāti, investīcijām labvēlīgu vidi un augstu pašvaldību sniegto pakalpojumu kvalitāti un izmaksu efektivitāti;
				2023.gada IV cet.	5.1.1.3. Publiskās ārtelpas attīstība (20,0 milj. EUR). Integrēti ieguldījumi publiskajā ārtelpā, identificējot primāri svarīgas vietas, kur ieguldījumi var sniegt vislielāko atdevi, uzlabot sabiedrības drošību vai dzīves vides kvalitāti;
				2023.gada I cet.	5.1.1.4. Viedās pašvaldības (13,12 milj. EUR). Jaunu un inovatīvu risinājumu attīstīšana efektīvākai pakalpojumu nodrošināšanai pašvaldībās.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies!